

Дві перші ластівки молоді україністики

Рецензія на збірники праць «Мова, культура, література у спектрі сучасних українознавчих досліджень» (за ред. Ірини Кононенко, Світлани Романюк, Катажини Якубовської-Кравчик. Варшава, 2020. Т. 1. 202 с.; Варшава, 2023. Т. 2. 221 с.).

Важливим засобом збереження традицій різноаспектних українознавчих студій у провідних наукових і навчальних осередках Європи, запорукою їх перспектив слугують, поза сумнівом, спільні наукові проекти, один із можливих і присутніх (як підсумковий набуток співпраці студентів, магістрів і аспірантів в Україні і за її межами) – видання колективних монографій і збірників праць, що стосуються актуальних проблем функціонування української мови, літератури та культури в синхронії та діахронії. Власне ця передумова й слугує аргументом правомірності твердження про очікуваність і доцільність таких праць у сучасному науковому просторі, зокрема у філологічній царині.

Представлене увазі наукової спільноти двотомове видання «Мова, культура, література у спектрі сучасних українознавчих досліджень» (за ред. Ірини Кононенко, Світлани Романюк, Катажини Якубовської-Кравчик) об'єднує наукові доробки здобувачів і випускників філології з України, Польщі та Хорватії про присутні проблеми сучасного мовознавства й літературознавства. Дослідження молодих учених стосуються різних рівнів мовної організації функційно різнорідних текстів і особливостей конструювання-творення художніх творів.

«Географія» двох збірників представлена дослідниками наукових осередків Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національного університету «Києво-Могилянська академія», Львівського національного університету імені Івана Франка, Львівської національної академії мистецтв, Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Волинського національного університету імені Лесі Українки, Бердянського державного педагогічного університету, Криворізького державного педагогічного університету, Загребського і Варшавського

університетів. Рецензоване видання уможлиблює насамперед пізнання кола дослідницьких інтересів і загальні тенденції сучасних філологічних студій, сферу наукових зацікавлень молодих дослідників і пріоритетність традиційних та новітніх напрямів українознавчих студій.

До найчастіше представлених у працях філологів Варшавського університету передбачувано – контрастивні дослідження на матеріалі здебільшого двох-трьох мов (Сильві Зьрудловська, Ірина Кубашевич, Мирослава Попович, Максим Ясічак тощо).

Тематично основна увага наукових пошуків молодих учених-лінгвістів із українських закладів вищої освіти (ЗВО) зосереджена на вивченні особливостей функціонування мови в масмедіа (Богдана Романюк, Діана Кичан), що зумовлено загальним зацікавленням інтересом до динамічного вияву мови в соціумі, наймобільнішим відображенням якого і є функціональна сфера публіцистики, на терміносистемі (Анна Городецька), на особливостях українського топонімікону (Ганна Шкорута) тощо.

Не менше зацікавлення виявили автори до вивчення різних актуальних питань лексикології, граматики, стилістики, термінознавства, топоніміки, корпусної лінгвістики, соціо- та психолінгвістики.

Одна авторка (Сильвія Зьрудловська) презентувала навіть два тематично різнорідних дослідження: про українські й польські прислів'я з концептом 'хліб' та про явище білінгвізму і його вплив на розвиток дитини.

Осібнo варто виокремити цікаві й оригінальні студії Соломії Птачик про українську мережеву літературу (на прикладі есеїв з блогу Юлії Сливки #чуєш, коли приїдеш додому?), Діани Ткаченко про сучасні портретні ілюстрації видатних постатей України («Портрет без „портретної схожості”: символіка образу відомої особи в українській ілюстрації на прикладі робіт ілюстраторів клубу „Pictoric”»), Ірини Кучер з історичної лексикології («Запозичення з польської мови в полеміці кінця XVI століття»), Анни Городецької – про специфіку терміназв лікувальних препаратів («Моделювання концептосфери сучасних назв лікувальних препаратів з компонентом дерма- / дерм-»), Матеуша Гжегорчика про пісню як літературний жанр (на матеріалі відомої «переможної» пісні Джамали) і безперечно новаторську – Богдани Романюк («Застосування моделі множинної

лінійної регресії у прогнозуванні популярності українськомовного Instagram-тексту»).

Інтерес до творчості письменників, твори яких слугували матеріалом виважених наукових спостережень: Катерини Калитко (Ангеліна Паращина), Антон Санченко (Ганна Столяр, Ольга Новик), Сергій Жадан (Марія Стіч)), має цілий спектр відомих передумов і очевидну мотивацію: виразність і неповторність їхніх стильової і стилістичної домінант.

Вивчення особливостей мови в онтогенезі (Ольга Сідак «Фонетичні особливості мовлення дітей дошкільного віку») – також одна з прикметних ознак «топової» й актуальної проблематики не тільки в українському мовознавстві (щоправда, авторці бажано було б згадати, до слова мовлячи, й праці Й. Дзензелівського, Т. Возного, Т. Линник, безпосередньо дотичні до цієї тематики).

З огляду на окреслені чинники новизна праць молодих дослідників не викликає жодних сумнівів і стверджує їхнє вміння вибирати цікаву та перспективну проблематику (безперечно, за допомогою скерування наукових керівників).

Варто зацентувати також на доречному й результативному використанні авторів-мовознавців цілого спектра власне лінгвістичних методів дослідження, зокрема експериментальних – анкетування, інтерв'ювання (ними активно послуговуються, зокрема, Ольга Сідак, Діана Ткаченко), метод опитування за допомогою Google Forms (Адріанна Копут), моделювання множинної лінійної регресії, тонального аналізу тексту (стаття Богдани Романюк) і найчастіше – комплексних методик, що передбачає здебільшого поєднання традиційних і сучасних методів.

Не менш важливо, щоб у майбутньому молоді вчені попрацювали над пошуком раціональної збалансованості викладу теоретичних засад дослідження й опису одержаних результатів власне експериментальної частини, бо декотрі з них не дотримуються такої бажаної гармонізації й пропорційності.

Дослідження різних іпостасей моделювання образів жінок на матеріалі текстів класичної української літератури (Світлана Толочко, Петра Каракаш), художнього відображення травматичного досвіду чорнобильської трагедії (Марія Русановська – на матеріалі твору Світлани Алексієвич) і війни (Марія Стіч – на основі роману Сергія Жадана «Інтернат») відображають сучасні тенденції тематичної

зацікавленості й пріоритетності таких студій у сучасному українському літературознавстві.

Важливим засобом для пошуку й сприйняття бажаної інформації в обох збірниках слугує рубрикація, щоправда, бажано було б у майбутньому синтезувати й конкретизувати назви окремих рубрик, зокрема, якщо йдеться про об'єднання мовознавчих і літературознавчих статей (т. 1) або, навпаки, про їхнє виокремлення в другому.

Деяким авторам бажано було б також ретельніше опрацьовувати праці попередників у розробці того чи того питання, тобто чіткіше визначати ступінь вивчення, що допомогло б точніше визначити власний внесок у його розробку, а головне – неухильно культивувати й реалізовувати таким чином наукову етику й поваговість до дослідників-попередників. Доречно було б, очевидно, також повніше використовувати сучасні наукові праці українських мовознавців із проблем лексикології, фразеології, проблем білінгвізму тощо.

Дозволю також висловити побажання авторам дотримуватися послідовно узвичаєних технічних вимог конструювання наукового тексту (зокрема, оформлення рубрикацій, однотипності подачі персоналій дослідників тощо), уважніше вчитувати створений науковий продукт й не припускатися різнорідних мовленнєвих недоглядів (наприклад: дана робота, даного прикладу, дана частина, метод зустрічається, фемінтиви, суфікси, охарактеризувати, Дослідник описати чотири такі стадії, завдяки своєї прабабусі й под.). Особливо частотно зафіксовано неправомірне вживання конструкцій на кшталт рідковживаними є (замість бажаного – рідковживані), вони є цікавими (замість – цікаві), є досить молодим напрямком (достатньо молодий (новий?) напрям), також є 10 речень (також 10 речень), наскрізною темою свідчень у романі є (наскрізна тема свідчень у романі), метою роботи є (мета роботи –) тощо.

І на завершення – замість висновків і узвичаєних узагальнень, порушуючи канони й регламентації рецензійного жанру, дозволю собі кілька емоційних рефлексій. Два рецензовані збірники – результат невсипущої колективної праці цілої когорти нових авторів (за активного скерування й співпраці знаних і досвідчених в україністиці мовознавців та літературознавців) – дають не тільки інтелектуальну поживу читачеві, а й душевну насолоду зацікавленого пізнання нового й незнамого. А головне – матеріалізують нашу

повсякчасну мрію про тяглість і неперервність українознавчих студій як в Україні, так і в усіх європейських центрах україністики (й не тільки). І щонайбажаніше – їхню активізацію силами нової генерації дослідників. Бо лише завдяки цьому українознавство матиме виразне й реальне прийдешнє.

Богдан Світлана Калениківна – кандидат філологічних наук, професор кафедри історії та культури української мови Волинського національного університету імені Лесі Українки